

**OILA TURMUSH DOIRASIDAGI HUQUQBUZARLIKLARNI
KELTIRIB CHIQUVCHI OMILLAR.**

FACTORS CAUSING VIOLENCE IN THE FAMILY

Nurobod tuman IIB JXX XPB profilaktika inspektori katta leytenant

Obloqulov Javohir Tolib o'g'li.

Senior Lieutenant Obloqulov Javohir Tolib o'glu, Prevention Inspector of the Nurabad District Internal Affairs Department, Criminal Investigation Department.

Oila jamiyatning asosiy bo'g'inidir. U insonning hayotga kelishi, tarbiyalanishidagi asosiy makon. Oila bir necha kishilarni birgalikda yashash joyi. Oila to'liq bo'lishi uchun ota-ona va farzandlar bo'lishi shart. Ularning birortasiz ham oila bo'lishi mumkin. Lekin bunday oilada yetishmovchilik bo'ladi. Har bir oila ma'lum xonadonga mos bo'ladi. Oila qurishdan asosiy maqsad turli jins vakillarining birgalikda hayot kechirishi va farzand ko'rish hisoblanadi. Oila o'z ichki munosabatlariga asoslanadi. Oilaning ichki munosabatlari qonun hujjatlariga, milliy va axloqiy qadriyatlarga asoslanadi. Oilaviy munosabatlar tabiiy, iqtisodiy, ma'naviy ehtiyojni qondirish zarurati yuzasidan vujudga keladi. Har qanday jamiyatning mustahkamligi, rivoji oilaga bog'liq. Chunki, jamiyatda bo'ladigan ijtimoiy munosabatlarning dastlabki elementi oilada vujudga keladi va shakllanadi. Oiladagi kattalarning bir-biri, boshqalar bilan atrof-muhit, mol-mulkka bo'lgan munosabati yoshlarning shu masalalarga munosabatini shakllanishi uchun o'rnak bo'ladi. Oiladagi tarbiyaning boshqa tarbiyalardan farqi, afzalligi tarbiya u yerda faqat o'rgatish, o'qitish, ta'kidlash bilangina emas, barcha narsalarda katta yoshdagilarni kichik yoshlar uchun o'rnak ko'rsatishi orqali olib boriladi. Oilalar o'rtasida (ya'ni turmush o'rtoqlar, ota-ona va farzandlar yoki qarindoshlar o'rtasida) janjal va nizolarni keltirib chiqaruvchi omillar juda ko'p. Ular psixologik, iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy sabablar bilan bog'liq bo'ladi.

Oilaviy nizo — bu oila a'zolari o'rtasida (er-xotin, ota-ona va farzandlar, aka-uka, opa-singillar yoki qarindoshlar orasida) kelishmovchilik, fikrlar to'qnashuvi yoki manfaatlar ziddiyatidan kelib chiqadigan **ruhiy, hissiy yoki ijtimoiy muammodir**. Quyida eng asosiy omillarni toifalar bo'yicha keltiraman:

1. Iqtisodiy omillar bu oilaviy mojarolarning eng keng tarqalgan sabablari hisoblanadi, moliyaviy qiyinchiliklar, ishsizlik, oilaning daromadi yetarli bo'lmagani yoki noto'g'ri taqsimlanishi, er-xotinlardan birining tejamkor emasligi yoki ortiqcha sarf-xarajatlari, uy-joy, kredit, qarz bilan bog'liq muammolar.

2. Psixologik va hissiy omillar o'zaro hurmat, mehr-muhabbatning yetishmasligi, sovuqlik, e'tiborsizlik yoki rashk, ishonchsizlik, yolg'on gapirish, sadoqatsizlik, asabiylik, stress, charchoq, tushunmaslik.

3. Muloqotdagi muammolar ochiq va sog'lom muloqotning yo'qligi, har bir tomon o'z fikrini to'g'ri ifoda eta olmasligi, tanaffussiz tanqid qilish yoki ayblash, men haqman degan bir tomonlama yondashuv.

Masalan: Oddiy tushunmovchiliklar (masalan, bolani kim olib keladi, qayerga boramiz) jiddiy janjalga aylanishi mumkin.

4. Qadriyat va dunyoqarashdagi tafovutlar turmush o'rtoqlarning tarbiyasi, diniy qarashlari yoki urf-odatlar turlicha bo'lishi, qarindoshlarning aralashuvi, avlodlar o'rtasidagi tafovut (masalan, ota-onaning eski qarashlari va yoshlarning zamonaviy fikrlari). *Masalan:* Kelin va qaynona o'rtasidagi kelishmovchilik ko'pincha turli qadriyatlar to'qnashuvi bilan bog'liq bo'ladi.

5. Bolalar va tarbiya masalalari Farzand tarbiyasida turli yondashuvlar, bolalarga nisbatan haddan tashqari talabchanlik yoki befarqlik, farzandlar o'rtasida adolatsizlik.

Masalan: bitta farzandni boshqasidan ko'proq yoqtirish ham oilada norozi kayfiyat tug'diradi.

6. Yomon odatlar va ijtimoiy omillar Ichkilikbozlik, qimor, giyohvandlik, xiyonat. atrofdagi yomon muhit yoki yomon do'stlar ta'siri, mahalliy yoki ijtimoiy bosim (masalan, "odamlar nima deydi" degan fikr).

7. Muhabbat va e'tiborga bo'lgan ehtiyoj Ba'zan janjalning ildizi oddiy — inson o'zini qadrlanmayotganini his qiladi, "Meni endi yaxshi ko'rmaydi", "E'tibor bermayapti", "Gaplarimni tinglamaydi" degan hislar mojaroni kuchaytiradi.

Oddiy so'z bilan aytganda, oilaviy nizo — bu oila ichidagi janjal yoki kelishmovchilik bo'lib, u muayyan sabablar tufayli paydo bo'ladi va to'g'ri hal etilmasa, oilaning barqarorligiga zarar yetkazadi. Bekorga aytilmagan «Eng katta baxt, men buni ming marta qaytarishdan charchamayman, oilamiz tinch bo'lsin! Oila kichik vatan, oila tinch bo'lsa, baxtli bo'lsa, vatan tinch bo'ladi. O'sha baxtli kunlarni, vatanimizning, yoshlarimizning kamolini hozir niyat qilayotganimiz kabi ko'rish hammamizga nasib etsin!», — deya ta'kidlagan O'zbekiston Prezidenti Shavkat Miromonovich Mirziyoyev.

Foydalangan Adabiyotlar

1. *A.Murodov (Oiladagi zo'ravonlik tushunchasi, turlari va jinoiy huquqiy tavsifi)*
2. *O.Tursunova (Oila faravonligi millat va davlat farovonligining asosidir)*
3. *I.Ismoilov, A.Murodov (Oiladagi zo'ravonlik va u bilan bog'liq huquqbuzarliklar profilaktikasi)*
4. *Internet saytlari lex.uz*